
ANNO DOMINI MCCIII

ELIAS DE COXIDA

MONASTERII DE DUNIS, ORDINIS CISTERCIENSIS ABBAS SEPTIMUS.

NOTITIA.

(Bibliotheca Cisterciensis C. de Wisch, edit. secunda, anno 1656, Coloniae Agrippinae data, in-4°, p. 90.)

Elias de Coxida, a patria cognomen sortitus, pago scilicet territorii Furnensis in Flandria, abbas fuit cenobii nostri de Dunis, numero 7 ob eximiam vitae sanctimoniam Menologio Cisterciensi ascriptus, 8 Octobris. Cujus sanctitatem et excellentem doctrinam universa propemodum Europa admirata coluit, ut videre est in ejus Vita, quam ex monumentis Dunensis monasterii conscripsit et edidit Henricus in fasciculo, et latius in libro *De sanctis Eremitis Dunensis*, quem edidit lingua Hispanica. Hic ille est Elias, qui eloquentia sua, et auctoritate qua pollebat apud Leopoldum Austriae ducem, Richardum Angliae regem ex captivitate liberavit, ut ad longum in Vita describitur: « Plures olim in Dunensi bibliotheca legebantur ejusdem conciones, pietate et doctrina refertissimae, quae tamen injuria temporis modo exciderunt, » duabus exceptis, etiam in capitulo generali Cistercii habitis, quarum primam in antiquo ms. codice bibliothecae nostrae Dunensis, repertam, publicavi anno 1649, in hoc libro; secundam ex bibliotheca S. Gislani (ubi etiam habebatur prior jam dicta) ministravit vir doctissimus Georgius Gallopinus, ejusdem cenobii religiosus, quam una cum prima lectoribus exhibebo. Obiit ven. Elias anno 1203, 16 Augusti.

ELIÆ DE COXIDA

SERMONES.

SERMO PRIMUS.

Rectorem te constituerunt? noli extolli; sed esto in illis quasi unus ex ipsis (Eccli. xxxii).

Si juxta prophetam (*Isa. li*) respicere jubemur ad Abraham patrem nostrum, et ad Saram quae peperit nos; utriusque loco, quasi petram de qua excisi sumus, reputare debemus communiter Ecclesiam istam; hæc enim est mater nostra, in cujus uterum iterum introivimus, ut iterum renascamur ad vitam, ut potemur a lacte, et satiemur ab uberibus consolationis ejus (*Isa. lxxvi*); ut de ea, quasi de horreo veri Joseph, frumenta percipiamus, non modo ad eum ut ipsi pascamur, sed etiam ad se-

men, ut alios reficiamus, et tanta benedictionum gratia secundati, non solum ipsi fructum bonorum operum pariamus, sed etiam alios, exemplo nostri, patere faciamus; ut neminem tangat nota sterilitatis, maledictum in filiis Israel. Propter hoc huc usque cucurrimus, non ut currendi terminum hic figamus, sed ut materno ubere recreati, fortiores, alacriores et indeficientes curramus, donec ad metam nobis propositam perveniamus; neque enim idcirco ad locum unde exeunt flumina revertuntur, ut ibi sistant, sed ut liberius et uberius iterum fluant. Respicit ad nos turba magna, quam

dinumerare nemo potest, ex omni natione, tribu et lingua (*Apoc. v*); populus pendens ad reditum nostrum, fratres, et filii, consortes et concives nostri, expectantes et expetentes, ut obviis manibus cum gaudio suscipiant plenius mercibus redeuntes, referentes sibi vitæ pascua et pabulum animarum. Quibus etsi forte præesse videmur honoris dignitate, aut certe honoris gravitate, consortium tamen naturæ, communionem vitæ, originem conditionis nostræ, semper considerare debemus, ut eos quibus honore præferimur, apud Deum in conscientia, vitæ merito præferamus. Sic nos delectet et afficiat dignitas honoris, ut tamen semper magis exterreat pondus oneris, et modis omnibus laboremus prodesse potius, quam præesse. Cum enim ad dignitatem duo perlineant, scientia et virtus, dignitatem sine scientia, iudicio Sapientis, constat esse satis inutilem; scientiam vero sine virtute, damnabilem. « Sicut enim, ait quidam, honor sine humilitate, sese perducit ad confusionem; humilitas sine honore, sibi sufficit ad honorem. » Unde Sapiens sapienter instruens, et sapientiæ viam docens, quid prælatis fugiendum, et quid eligendum sit, paucis exponit et ostendit, cum dicit: *Rectorem te constituerunt*, etc. In quibus verbis, secundum quod ad præsens occurrit, quatuor videntur posse notari, scilicet ad officium pastorale cura sollicitudinis; ad libertatem canonicæ electionis, concordia virtutis; ad cautelam custodia humilitatis, et vitæ conformitas ad observantiam charitatis.

Cum ergo audis, *Rectorem te*, attende curam sollicitudinis. Cum audis, *constituerunt*, intellige unitatis concordiam in libertate canonicæ electionis. Cum audis, *noli extolli*, observa humilitatis custodiam. Et cum audis *esto in illis, quasi unus ex ipsis*, vitæ nota conformitatem ad observantiam charitatis. Non est sane dignus censeri nomine rectoris, nec assumi debet ad opus regiminis, cui deest cura sollicitudinis, cui nec scientia suppetit erga infirmos ad medelam salutis nec vitæ meritum suffragatur in ostensione virtutis. Indebite satis, et periculose rapitur, et trahitur ad publicas curas, qui diutius ante non gessit sub integritate privatus, quia « non decet illum delinquere, qui alios debet sub æquitatis regula continere, ne fiat pravum exemplum, qui electus ad habile noscitur institutum. » Et cum rectori congruat, ut seipsum, et alios sub disciplinæ censura regat, quædam sunt, quibus sibi, quædam quibus aliorum utilitati consulit et salutem. Sibi consulit, si castus fuerit corpore, corde mundus, uti si tendat ad amplexus Rachelis, septem annis serviat (*Gen. xxix*), et Sabbatum ex Sabbato faciat, ut non solum se temperet a pravis operibus, sed etiam a cogitationibus quiescat illicitis. Ad officium ejus etiam pertinet ut sit in victu sobrius, in habitu compositus, in gestu disciplinatus, mansuetus in moribus, in vultu serius, in sermone circumcisus, patiens et fortis ad adversa, humilis et temperatus ad prospera, ut sit in eo

A vespere et mane dies unus, sive enim mane prosperitatis arrideat, sive vespera adversitatis insurgat, idem semper animi status, quasi dies unus esse debet in eo, diem æternitatis desideranti, de qua dicitur: « Melior est dies una in atris tuis, super millia (*Psal. lxxxiii*). Cum hi, qui virtutes Christi Domini mirabantur, regem eum constitucere vellent, fugit ab eis; crucifixoribus vero promptus occurrit, ut scilicet hoc exemplo cauti simus ad blandimenta sæculi devitanda, prompti vero ad contraria sustinenda.

Hæc et ejusmodi sunt, quibus rector debet seipsum regere, præter alia, quibus tenetur aliorum salutem consulere. Nam erga alios, oportet ut sit vigilans et sollicitus, providus et circumspectus, misericors et justus, ut tanquam omnium curam habens, omnia omnibus fiat, ut omnes lucrificat. Oportet ut habeat ad regendum virgam et baculum: ad sanandum, vinum et oleum; ad charitatis et castitatis exemplum, rosam et liliam; ad offerendum sacrificium, ignem et gladium. Oportet insuper ut habeat ad pascendum, panem in pera, ad coercendum et urgendum, fenum et calcarea, ad terrenum, canem in fune; ad pungendum, in funda lapides de torrente; ad animandum et exterminandum, tubam a dextris, et lagenam a sinistris; ut pro salutis verbo quod prædicat, etiam liberis, si necesse fuerit, moriendo succumbat, et pro ovibus suis animam ponat (*Joan. x*). Talibus omnino deesse non credimus post contractionem lagenarum, quod fungentur adversarii, lumen ardentium lampadarum, sive claritatem bonæ opinionis, per meritum, sive effectum operationis in ostensione virtutis. Multitudo talium sapientium, est sanitas orbis terrarum, quia « nec Salomon in omni gloria sua, coopertus est sicut unus ex istis (*Matth. vi*), » qui talibus est redimitus insignibus. Oportet præterea ut rector, sicut cæteris præfertur officio, sic bonæ conversationis eos invitet exemplo, « sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans (*Deut. xxxii*). » Quomodo enim potest aquila provocare pullos suos ad volandum, nisi super eos volitet? est qui infra, est qui juxta, et est qui supra pullos suos volitat. Infra volitat aquila, quando vitæ subditorum vita pastoralis inferior, humilior et despectior invenitur. Juxta volitat, quando vita ejus communis est cæteris et æqualis. Sed supra pullos suos volitat, quando eos quadam prærogativa sanctitatis excellit, ut et viam doceat, ante alios volando, et sit eis in umbraculum diei ab æstu, consolationis, exhortationis et orationum suffragiis protegendo. « Post mortem Josue consuluerunt filii Israel Dominum dicentes: *Quis ascendet ante nos contra Chanaanem, et erit dux belli?* (*Judic. i*). Non dicunt: *Quis ibit nobiscum, aut qui sequetur nos?* cum illud pertineat ad communem et promiscuam multitudinem, sed: *Quis ascendet ante nos, et erit dux belli?* Dux belli merito vocatur, qui alios ducere, alios solet animare, et in

omni periculo, ante omnes alios primus ire. Hinc illud egregium in laudem Cæsaris habetur, quod nunquam in aliquo periculo dixerit militibus suis: Ite illuc, sed: Venite huc. Unde satis eleganter quidam admonet, dicens:

*In commune jubes si quid, censesque tenendum,
Primus jussa subi, tunc observantior æqui
Fit populus, nec ferre negat, cum viderit ipsum
Auctorem parere sibi; componitur orbis
Regis ad exemplum; nec sic infectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis.*

« Sic cepit Jesus facere et docere (Act. 1), » et a nobis requirit, ut os ad axillas retorqueamus ut gladium ponamus super femur nostrum (Gen. xxvi), ut aquam ipsi bibamus de cisterna nostra (Prov. v. 1). Et de angelo in Apocalypsi de cælo descendente legitur, quod libellum habuit in manu sua (Apoc. x). Libellum angelus in manu habet, quando nuntius verbi Dei, mandata divinæ legis, quæ aliis prædicat, ipse bonis operibus adimplet. « Paravit, » inquit, « eos in innocentia cordis sui, et in intellectibus, » id est in operibus intellectualiter factis « eduxit eos (Psal. lxxvii); » intellectum manuum, actualem vocans intelligentiam. Et hæc dicta sint, ut rectoribus pastoralis commendetur cura sollicitudinis, e. non tam honoris quam periculosi oneris debeant meminisse, cum audiunt, *Rectorem te constituerunt*, etc. Non enim ausu temerario irruerunt, nec auctoritate propria præsumpserunt, nec per violentiam intruserunt, sed, *constituerunt*, id est simul unanimi consensu, pari voto, communi voluntate et canonica electione statuerunt. Cum enim ad omnimodam perfectionem teneantur prælati (unde eis et aurea debetur, et aureola) exactiore diligentia debet examinari, quicumque digne ponendus est pastor populi Dei; ad colendum, ad regendum et ad dispensandum patrimonium Crucifixo. Nemo etiam sibi assumit honorem (id est assumere debet honorem) nisi qui vocatur a Deo, tanquam Aaron. Vocatur autem a Deo, si eligitur qualis debet, et qualiter decet, et a quibus oportet, qui habeant et cogitationem veri, et electionem boni; cognitio enim veri non permittit errare iudicio; electio boni, amore facit inhærere divinæ voluntatis arbitrio. Vocatur etiam a Deo, si nec per violentiam superioris intruditur, nec gratia privati amoris assumitur, nec ambitione prælationis ingreditur; hæc enim tria, scilicet violentia, privatus amor et ambitio promovere solent indignum. Caveant proinde qui in gradu sublimiore positi sunt, nec propter potestatem sibi concessam, injuste aliquid disponant nec indignum violententer intrudant; quia sicut habetur in Jure: « Privilegium meretur amittere qui permissa sibi abutetur potestate. » Videant et recogitent, qui privato amore se diligunt, qui obscurato orationis oculo, quod justum est liquide non discernunt, dum in alteram semper partem, aut gratia labuntur, aut odio: quasi enim duplex quartana est, gratia et odium, cui sola justitia medicinale apponit au-

tidotum. Caveant et illi quos torquet ambitio magistratus, ne dum gradum se putant conscendisse supremum, usque ad infimum relabantur, et elevati supra se, infra dejiciantur, sicut scriptum est: « Dejecisti eos, Domine, dum allevarentur (Psal. lxxii). » Caveant ne aliunde quam per ostium in ovile ovium intrare contentur; ne non tam pastores quam fures et latrones summi Pastoris judicio reputentur; et vestem nuptialem non habentes, a cælestibus nuptiis excludantur, « et mittantur in tenebras exteriores, ubi erit fletus, et stridor dentium (Matth. viii). » Fletus est oculorum, qui provenit ex calore; stridor dentium, qui contingit ex frigore; quia in tormentis positi, transibunt (sicut dicitur) ab aquis nivium ad calorem nimium (Job xxiv). Mundus eris in sanguine isto, si tu, cujus interest domui Dei dignum ordinare ministrum, juris ordinem non excedas; si de aliorum jure tibi nihil usurpare præsumas; si absque omni personarum acceptione, eum qui vocatur a Deo, canonica electione instituas, et talem, qui juxta prophetam (Jer. 1), « evellat et destruat, disperdat et dissipet, ædificet et plantet; » evellat, inquam, vitium, ubi radicem jam fixit; destruat quod in altum jam pullulavit; disperdat, quod per pravam consuetudinem inolevit; dissipet, quod alios exemplo pravitatis infecit; ædificet demum, aurum, argentum, lapides pretiosos, ubi naturale repererit fundamentum, et animum ad bonum dispositum; plantet in terra cordis (cum arata fuerit et purgata diligenter, ac impinguata) fidei germina, plantaria virtute; ut sit in domo Dei hortus deliciarum, in suavi jucunditate communiter viventium, hortus nucum in duritia et asperitate penitentium; flores rosarum, in ferventi charitate Deum amantium; lilia convallium, in enitenti castitate humilium: et postremo, paradus pomorum omnium, in dulcedine æterna jam prælibantium, et spirantium longe lateque bonæ opinionis odorem, imitationis exemplum. Huic autem qui taliter est a Deo vocatus, et canonica electione taliter est constitutus, nihil tam necessarium, quam ut virtutem humilitatis custodiat: « Quia qui sine humilitate, ut dicit S. Gregorius, virtutes congregat quasi in ventum pulverem portat. » Unde Sapiens, inter cætera quibus rectorem instruit, ne extollatur admonet, dicens: *Rectorem te constituerunt, noli extolli. Noli extolli; bestia diversorum capitum, quæ ex diversis causis trahit originem, superbia est, quæ natione cælestis, sublimium mentes inhabitat, in cinere latitat et silice, prima suscipit venientes, ultima recedentes insequitur.*

*Cum bene pugnabis, cum cuncta subacta putabis,
Quæ post infestat, vincenda superbia restat.*

Hæc illa primogenita filia regis Babylonis, quæ angelum dejecit de cælo, hominem expulit de paradiso; quia ante ruinam exaltatur cor (Prov. xvi): hæc e lampadibus fatuarum virginum effudit liquorem olei; hæc jejunantes, et operantes evacuat,

et annihilat opera Pharisæi; hæc plerosque qui viderantur evasisse mundi diluvium, retraxit ad virtutum profundum, quia non habuerunt humilitatis stabile fundamentum. Dominus noster magister humilis formam humilitatis in se nobis expressam ostendens, *Discite, inquit, a me, quia mitis sum, et humilis corde (Matth. xi)*. B. Antonio in visione videnti laqueos tensos usque ad cælum, cum quaereretur, et quaereret, quisnam pertransiret omnes laqueos illos? cœlitus responsum est: Antoni, sola humilitas. Abraham pater vester, cinerem se vocat et pulverem (*Gen. xviii*); David electus a Deo, et unctus in regem, canem mortuum, et pulicem unum (*I Reg. xxiv*); et in conspectu servorum suorum, et ancillarum suarum, ludit et vilem se facit coram Domino, qui elegit eum potius quam Saul. Et id quidem provide satis, et juste, si enim rerum status, recto ordine et æquo libramine pensaretur, omnis occasio superbiendi certa esset causa et materia homini se humiliandi. Si præfulges scientia, si præemines potestate, si diversis gratiarum dotibus insignitis, « nihil habes quod non accepisti, da gloriam Deo, et quanto major es humilia te in omnibus (*I Cor. iv*). » Si splendor domesticus, si præclara patrum memoria, si gloria sanguinis alti animos tibi tollit, memento, quia gloriosius multo est, ut a te tua nobilitas incipiat, quam ut in te desinat. Satius est, ait ille Romani maximus auctor eloquii, satius est, me meis rebus gestisque florere, quam majorum opinione niti; et ita vivere, ut sim posteris meis nobilitatis initium, et virtutis exemplum.

*Malo pater tibi sit Tersites, dummodo tu sis
Ejacidæ similis, Vulcaniaque arma capessus;
Quam te Tersitæ similem producat Achilles:*

ait ille, nescio quis.

Et item:

*Stemmata quid faciunt, quid prodest, Pontice,
[longo*

*Sanguine censeri, pictos ostenderè vultus
Majorum, stantes in curribus Æmilianos?*

Ethoc « vanitas, vanitas vanitatum, et omnia vanitas (*Eccli. i*). » Si recte infirmitatem propriam consideras, si te pudet præteritæ conversationis, si suscepti beneficii memor sis, si tibi colligis et comparas multos te meliores, si timorem extremi examinis ante oculos ponis, recte videbis novissima tua, et in æternum te non exaltabis. De primo exemplum habes in prædicto Abraham, qui propriam infirmitatem considerans, quo frequentius a Domino visitatur, et familiarius ad ejus admittitur colloquium, eo humiliter de se sentiens, « Loquar, inquit, ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis (*Gen. xviii*). » De secundo exemplum habes in apostolo Paulo, qui præteritæ conversationis errores in mentem revocans, « Qui prius, inquit, fui blasphemus et persecutor, non sum dignus vocari apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei (*I Tim. i*). » De tertio exemplum habes in Joseph, qui suscepti beneficii memor, « Non est, inquit,

A quidquam in domo domini mei, quod non dederit in manu mea, præter te, quæ uxor ejus es; et quomodo possum hoc malum facere, et peccare in Dominum meum? (*Gen. xxxix*). » De quarto exemplum habes præclarum in sancto Joanne Baptista, qui cum esset testimonio veritatis, aut maximus, aut certe par maximis, in comparatione melioris multum se humiliavit, dicens: « Non sum dignus ut solvam corrigiam calceamenti ejus (*Joan. i*). » De quinto exemplum habes in beato Arsenio, qui timorem Dei mente gerens, propter abundantiam lacrymarum, continue legitur pannum in sinu gestasse, et cum in extremis ageret, interrogatus an ipse timeret: « Timeo, inquit, timeo, et hic timor semper in me fuit, ex quo factus sum monachus.

B Væ omni laudabili etiam vitæ hominum super terram, si remota misericordia discutias eam, Domine Deus. Nemo mundus a sorde, et omnes justitiæ nostræ quasi pannus menstruatæ in conspectu Altissimi. » Præmissis auctoritatibus et exemplis, rectoribus virtus humilitatis proponitur, commendatur, et approbatur, ut si forte superius a Deo vocati fuerint, et præclare quid egerint, non statim eleventur, sed potius firmissime teneant admonitionem Sapientis, qua docet: *Rectorem te constituerunt, noli extolli, sed esto in illis, quasi unus ex ipsis. Esto, inquit, in illis, quasi unus ex ipsis;* hic notatur vitæ conformitas, ad observantiam charitatis. Nihil ita facit ad observantiam charitatis, nihil æque favorem et gratiam comparat aliorum, quam si in alto non altum sapias, sed consentias humilibus, et eis conformiter vivens, sis in illis quasi unus ex ipsis.

Esto, inquit, in illis quasi unus ex ipsis, ut illorum prorsus induens affectum, et gaudeas cum gaudente, et dolenti condoleas, et cum infirmo noveris infirmari, et uri cum scandalizato. *Esto in illis quasi unus ex ipsis,* in affabilitate colloquii, in provisione subsidii, in perceptione commodi, in æquitate judicii quæ maxime videntur pertinere ad conformitatem vivendi. In affabilitate colloquii, ut abundes animi sale cum consuleris, melle cum consulis, ut piæ consolationis solatiis attracta currat ovicula tua, colligatur, et quiescat in sinu pastoris, ut ex ore tuo dulcedinem percipiat unctionis, non asperitatem duræ sentiat punitionis. In provisione subsidii, ut eorum in omnibus provideas necessitati, sicut tibi velles in similibus provideri; lex enim naturalis est, « Quæ vultis ut faciant vobis homines, hæc et vos illis similiter facite (*Matth. vii*). » In perceptione commodi, ut nec habitus cultior, nec victus accuratior, nec lautior apparatus quaratur, sed ita de communi suppleatur necessitas, tu omnis superfluitas præcidatur, et sic observetur pacis unitas, et concordia charitatis. « Carnis curam ne feceritis in desideriis (*Rom. xii*), » ait Apostolus. Dicens: *Carnis curam ne feceritis, præcidit superflua;* addens, *in desideriis,* non excludit necessaria. Porro in æquitate judi-

ciii, esto in illis quasi unus ex ipsis, ut eo modo de aliis iudices, quo te velles ab aliis iudicari; et eo spiritu accedas ad aliorum corripiendos et corrigendos excessus, quo tuos et corripere velles et corrigi. Nunquam enim, ut ait S. Augustinus, nunquam alieni peccati corripiendi suscipiendum est negotium, nisi quando coram Deo liquide nobis conscientia nostra responderit ex dilectione nos facere. Si corripis, ex dilectione corripere, et salva sunt omnia, habe charitatem, et fac quod vis. Sunt tamen quidam, qui in hac parte minus æquales in iudicando, in seipsos nimis propitii et humani, alios, sicubi forte erraverint, severius quam verius iudicantes, et nihil se fecisse arbitrantur, nisi ad singulos subditorum excessus, mordeant, laurent et occidant: et videri volentes se exercere iustitiam, tyrannidem incurrere non formidant. Statera et statera, pondus et pondus, utrumque abominabile est apud Deum. Apud tales melius recipitur sententia illorum, qui fastidiose conclamantes, dixerunt: «Tolle, tolle, crucifige, crucifige illum (Joan. xix),» quam illud benignum benigni iudicis iudicium, «qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat (Joan. viii).»

A Non sic sanctus ille, non sic, qui cum audisset alium graviter peccasse, statim prorupit in fletum, dicens: «Ipse hodie, ego cras.» Tu itaque Pastor bone, summi Pastoris imitare exemplum, esto in illis, quasi unus ex ipsis, ut pietatis indutus affectum, sis affabilis in communione colloqui; sis prudens et sollicitus in provisione subsidii; sis parcus, et tibi minus indulgens in perceptione commodi; sis justus et rationabiliter incedens in æquitate iudicii, aut certe misericordiam superexaltans iudicio, ut idem consequaris et ipse. Hanc autem misericordiam quam ultimo tetigimus, quia in ultimis maxime indigebimus, nobis omnibus Pater misericordiarum concedat, et qui nos vocavit in opus sollicitudinis hujus, ipse in nobis, et pro nobis bonum promoverat: et qui sine ipso nihil possumus facere, quemadmodum nec palmet fructum ferre, nisi manserit, in vite, ipse nos tanquam veros palmites, perpetuo manere faciat in se, vera vite, ut postremo perveniamus ad ipsum fontem vitæ, Jesum Christum Dominum nostrum; cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO SECUNDUS.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv).

Cum sit perdifficile negotium in multitudine loqui, ubi ætatis et morum diversa conditio est, non sine verecundia in tam reverendo Collegio injunctum onus loquendi suscipio, cui nec scientia suppetit ad doctrinam, nec ad exemplum sufficiens vitæ meritum suffragatur. Memor tamen quia subjugale mutum corripuit prophætæ insaniam, et leprosi salutem Samariæ nuntiabant (Num. xxii; IV Reg. vii); tutius et liberius exemplo hoc, fangar vice cutis, acutum quæ ferrum valet reddere, licet expers ipsa secundi. Proinde, «Recordare mei, Domine, omni potentatui dominana, et da sermonem rectum et bene sonantem in os meum, ut placeant verba mea tibi pro aliis, et tam pro me, quam pro aliis placent te.» Placebunt autem si prudenter et recte per discretionis providentiam exquisita, et ad virtutem audientium, cum omni fuerint humilitate probata; placebunt vero, si verborum virtute compuncti peccatores, ad penitentiam convertantur, pigri et desides ad currendum fortius animentur, fortes et alacres, in amorum Dei firmiter solidentur. Tota sane intentionis summa circa tria debet versari, ut ad ampliorem dilectionem corda audientium moveantur, et de diversis mundi partibus congregatos illo nos igne per Spiritum sanctum contingat coelitus in-

flanmari, quem Dominus noster Jesus Christus misit in terram (Luc. xii), et voluit vehementer accendi.

Hujus rei experimentum non fallax, sed certitudinis evidentissimum est argumentum, si professioni voci opera ipsa respondeant, et dilectionis meritum emendet executio mandatorum. Quia juxta venerabile dictum sancti Gregorii, «probatio dilectionis, exhibitio est operis.» Illic est quod in hodierno evangelio Dominus Jesus dilectus Sponsæ, candidus et rubicundus, veros et dilectos dilectores suos, a fide diligentibus eum, manifestis indicibus, et trita ratione distinguens, ait: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* In quibus verbis, ostenditur conditio propositi, executio mandati, consecutio utilitatis et commodi. Conditio propositi, ut, *Si quis diligit me.* Executio mandati, ut, *sermonem meum servabit.* Consecutio utilitatis commodi, attenditur in tribus membris consequentibus: *Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.*

Conditio propositi removet violentiam, et statuit libertatem arbitrii. Executio mandati, parit obedientiam, et tendit ad expectationem promissi. Porro, consecutio utilitatis et commodi, in jucunditate spiritus jam ex parte prælibat delicias æterni præmii. Auctor universitatis et Dominus, primum hominem in sui conditione, libero donavit arbitrio, quo non solum liber esse posset a ne-

cessitatis coactione, verum etiam a peccato, et miseriarum perpeſsione. Post prævaricationem mandati, libertas illa depressa est, et ex magna parte jam perſita, adeo ut nec sine peccato possimus vivere in isto corpore mortali, nec etiam diversis miseris pro status varietate, quotidie non turbari; sicut scriptum est: « Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis (*Job xiv*). » Interim manet libertas a necessitate, post peccatum, æque ut ante; quia sicut tunc cogi non poterat, ita nec modo. Manet utique libertas voluntatis, uti etiam sit ipsa capacitas mentis. Quoniam, sicut ait beatus Bernardus (*De gratia, et libero arbitrio*), « nec peccato, nec miseria amittitur vel minuitur, nec major est in justo quam in peccatore, nec plenior in angelo quam in homine: siquidem tam plena est in malis quam in bonis, sed in bonis ordinator. Tam integra (pro suo modo) in creatura quam in Creatore, sed in illo potentior et gloriosior, et ideo, voluntas apud Deum merito judicatur, quæ ab omni necessitate libera, potest pœnam mereri vel gloriam. » Idcirco Dominus noster neminem violenter impellit, neminem ex necessitate constringit, non destruens, sed statuens libertatem arbitrii, ut ex voluntate meritum augeatur; quia neminem judicat salute dignum, quem prius non probaverit voluntarium. Omnibus sub libera conditione proponit: *Si quis diligit me*, etc. Nullus decipitur, nullus excluditur vel excipitur, sed: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*. Inter omnia præcepta quæ fidei Christianæ cultoribus proponuntur, sola dilectio ejusdem excellentiæ præeminet dignitate, quoniam ipsius testimonio Veritatis, « Primum et maximum est mandatum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, et tota anima tua, et ex tota mente tua (*Marc. xii; Luc. x*). » In hoc enim præcepto, totius philosophiæ disciplinæ continetur integritas. Hic physica, quia omnes omnium naturarum causæ a Deo sunt. Hic ethica, quia morum nunquam formatur honestas, nisi cum ea quæ diligenda, et quomodo diligenda sunt, diliguntur. Hic logica, quia lumen et veritas animæ rationalis, non nisi in Deo, vel Deus. Hic reipublicæ salus, quia civitas nunquam bene custoditur, nisi quando commune bonum diligitur, quod est Deus. Et ideo, mandatum de dilectione nobis proponitur, et præponitur aliis mandatis, sine qua sola salus haberi non potest: *Diliges Dominum Deum tuum*. Tunc bene diligis, si in præſenti nihil contra Deum; in futuro nihil diligas præter Deum: *Diliges Dominum Deum tuum*. Tunc bene diligis, si omnes motus tui sint de Deo, si ad Deum. Sunt autem quidam motus, neque de Deo, neque ad Deum, ut quando movemur ad carnalem concupiscentiam, ad furtum, homicidium, et his similia: Quidam vero sunt motus de Deo, sed non ad Deum, ut quando movemur ad illicitum juramentum, vel blasphemiam. Sunt etiam quidam motus ad Deum

PATROL. CCIX.

A sed non de Deo, ut quando necessitatibus proximorum subvenimus misericorditer. Denique sunt quidam motus de Deo, et ad Deum, et hi in futuro, quando eum et sine difficultate videbimus, et perfecte diligemus, et ipso sine aliqua interruptione fruemur. Et ergo Deus diligendus, et ob sui meritum, et ob commodum nostrum; sive, quia nihil justius, sive quia nihil potest fructuosius diligi. Si causam quæris, et modum, sicut ait Pater noster: « Causa diligendi Deum, Deus est, modus, sine modo diligere (*S. Bern. tract. De diligendo Deo*). » Nec absque præmio diligitur Deus, et si absque præmii intuitu sit diligendus; se dedit in meritum, se servat in præmium; se apponit refectionem animarum sanctarum, se in redemptionem B distrahit captivorum. Talem itaque Dominum Deum tuum diliges ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex tota mente tua; id est intellectu sine errore, voluntate sine contrarietate; memoria sine labore. Quod quidem ex parte nunc est in via quandoque perfectius erit in patria. Ad hanc dilectionem sicut omnes benignus Magister invitat, ita omnibus ad sui cognitionem, argumentum probabile præstat, ut si vere Deum diligunt, id operum veritate demonstrant.

Hinc est ergo quod dicit: *Si quis diligit me, sermones meos servabit*. Sermo tuus, Domine, sermo tuus veritas est, veritas Dei una est, qua illustrantur animæ sanctæ; sed in hominibus plures sunt veritates, sicut ab una facie, plures in pluribus speculis refulgent imagines. Itaque, sermonem Dei servare, est in veritate ambulare, veritatem ex corde et ore proferre, secundum veritatem judicare, pro veritate libenter occumbere. Primum pertinet ad vitæ innocentiam; secundum, ad fidei constantiam; tertium, ad justitiæ executionem; quartum ad perfectissimam charitatem. « Majorem enim hac dilectionem nemo habet, etc. (*Joan. xv*). » Ergo in primo est homo simplex et rectus; in secundo, confessor invictus; in tertio, cognoscitur iudex justus; in quarto, victor mortis ostenditur gloriosus. In primo, vivit homo sine fermento malitiæ; in secundo, ambulat sine duplicitate; in tertio, gratiam excludit et odium; in quarto, acceptabile seipsum Deo offert holocaustum. De primo dicitur: « Deduc me, Domine, in via recta, et ingrediar in veritate tua (*Psal. lxxv*). » De secundo: « Sit sermo vester: Est, est, Non, non (*Matth. v*). » Est autem sermo noster: Est, est, Non, non, quando duplici veritate, cordis videlicet et oris aliquid asserimus vel negamus; et sicut electi, pro hac duplici veritate confessione, vestientur duplicibus, et in terra duplicia possidebunt; sic reprobi, qui in corde et ore loquuntur, pro falsa duplicitate, induentur sicut diploide confusione sua, et duplici contritione conteret eos Dominus Deus noster. De tertio dicitur juste: « Indica proximo tuo (*Levit. xix*). » Hoc indicium veritatis in se commendat Dominus, dicens: « Sicut audio, judico, et

judicium meum justum est (*Joan. v.*) » Hoc judicio A
 veritatis Daniel liberavit Susannam (*Dan. xiii*),
 misericors Jesus liberavit in adulterio deprehensam
 (*Joan. viii*). Salomon veræ matri proprium filium
 reddidit, et per sententiam mortis eum a gladii
 morte liberavit, ne gladio dæmonis interiret (*III Reg.*
iii). Ergo ne moriatur, morti adjudicatur. Hoc ju-
 dicium veritatis impugnant timor, odium et amor.
 De judicio timoris dicitur : « Si dimittimus eum
 sic, omnes credent in eum (*Joan. xi*). » De judicio
 odii : « Tolle, tolle, crucifige eum (*Joan. xix*). »
 Ad judicium amoris pertinet, quod David dicit :
 « Parcite filio meo Absalon (*II Reg. xviii*). » Porro,
 de quarto divisionis membro, ipse Dominus dicit :
 « Nolite timere eos qui occidunt corpus, animæ
 autem non habent quid faciant (*Matth. x; Luc. xii*). »
 Hac animati fiducia, « ibant apostoli gaudentes a
 conspectu concilii, quod digni habiti essent pro
 nomine Jesu contumeliam pati (*Act. v*). » Hac ani-
 mati fiducia, « sancti ludibria et verbera experti,
 insuper et vincula et carceres, lapidati sunt, secti
 sunt, in occisione gladii mortui sunt pro Christo
 (*Hebr. xi*), » qui veritas est. Ut igitur sermo Christi
 vere servetur, qui privatam vitam agit, simpliciter
 ambulare studeat in veritate. Qui requisitus fuerit
 testimonium perhibere veritatis, sine timore, sine
 ambiguitate, vel duplicitate, veritatem studeat ex
 corde et ore proferre. Qui locum tenet iudicis,
 sine personarum acceptione, secundum veritatem
 studeat judicare. Cui vero, causa, locus et tempus,
 juxta rationem persuaserint animam ponere pro
 veritate, non dubitet libenter occumbere. Secundum
 diversas hominum qualitates, differentiam gra-
 dum, et gratiarum diversitates, diversis modis
 curritur via mandatorum Dei, et sermo Dei varie a
 variis adimpletur. Job per patientiam, Abraham per
 obedientiam, per castitatem Joseph, Moyses man-
 suetudine, constantia Josue præeminebat, et qui-
 libet eorum pro modo suo placuit Deo, et inventus
 est justus. David humilis saltando placuit, non
 propter saltum, sed propter devotionem. (*I Paral. v*).
 Filii Israel cantaverunt Domino, et de perceptis
 beneficiis gratias exhibentes, accepti sunt ei. Tu
 vero, quisquis es, qui placere contendis, si tibi vox
 est, canta; si mollia brachia, salta, et quacun-
 que potes arte placere, place. Non dico tamen homini-
 bus, sed Deo : « Si enim hominibus placerem, ser-
 vus Christi non essem (*Gal. i*), » ait ille discipulus
 Jesu, verus servus Christi. Omnipotens Deus qui
 omnes potenter creavit, misericorditer omnes red-
 demit, non despicit personam pauperis, nec hon-
 orat vultum potentis, cujuscunque sit gradus,
 ordinis, vel dignitatis; in omni gente vel natione,
 qui facit voluntatem ejus, acceptus est ei; qui res-
 pexit ad Abel et munera ejus (*Gen. iv*), non pluri
 appreciatur dimidium bonorum Zachæi, quam duo
 minuta viduæ, quam calicem aquæ frigidæ de manu
 pauperis, quam is ex bona voluntate dedit; sacrifi-
 cium bonæ voluntatis facit,

Ut veniat pauper quoque gratus ad aram,
 Et placeat celo non minus agna bove..

Cum igitur Dominus noster medium et com-
 munem se præstat omnibus, ita ut nullus sit
 qui de venia debeat desperare, non cogendo,
 sed proponendo, ad dilectionem sui, et manda-
 torum executionem æqualiter omnes invitat,
 dicens : *Si quis diligit me, sermonem meum serva-
 bit, etc.* Sed « ecce, nos reliquimus omnia, et se-
 cuti sumus te, Domine (*Matth. xix*); » ecce dili-
 gimus et diligemus te, sermonem tuum servamus,
 et in ævum (te donante) servabimus, sed quo
 fructu? quo præmio? Jesu bone, bone Jesu, quid
 dabis nobis? *Pater, inquit, meus, diliget eum, et*
ad eum veniemus, et mansionem apud eum faci-
emus.

Hæc est prima quam præfiximus consecutio ū-
 litatis et commodi, quæ triplex in se continet bo-
 num; primum videlicet, in scuto voluntatis bonæ,
 secundum in frequentia visitationis, tertium in
 perseverantia felicitatis. Primum est in affectu, se-
 cundum in effectu, tertium sine defectu; ut diligat,
 ut veniat, ut maneat. Felix ille quem diligit, feli-
 cior ad quem diligens venit, felicissimus, in quo
 sedem et mansionem facit. Porro, diligere Dei
 tripliciter accipitur : *Diligit*, id est ad vitam præ-
 destinat, et ita diligit solos prædestinatos; *diligit*,
 id est in tempore gratiam apponit, et ita diligit in
 justitia bonorum operum ambulantes : *Diligit*, id
 est in suo esse conservat, et ita diligit omnia. Unde
 scriptum est : « Nihil odisti eorum quæ fecisti
 (*Sap. xi*). » Ad illos autem quos diligit, frequenter
 venit, sed veniendi causa diversa est. Venit enim
 tanquam iratus, tanquam hospes. Tanquam mer-
 cator, tanquam magister, tanquam iratus, tanquam
 medicus, aut tanquam hospes. Tanquam mercator,
 affluentiam temporalium largiendo, ut per ea sic
 alliciat ad fidem, et mandatorum custodiam, sicut
 dicitur : « Dedit illis regiones gentium, et labores
 populorum possederunt, ut custodiant justitiam
 ejus, et legem ejus requirant (*Psal. civ*). » 2° venit
 tanquam magister, ut instruat, occulta inspiratione
 insinuans voluntatem suam, timentibus nomen
 suum, sicut scriptum est : « Audiam quid loquatur
 in me Dominus Deus (*Psal. lxxxiv*). » Audiam qui lo-
 quatur, ut obaudiam ei qui loquitur. Et in Isaia
 legimus : « Ego Dominus docens te utilia, et gubernans
 te in via qua gradieris (*Isai. xlviii*), » quasi
 Dei virtus. Sapientia, qua docta Græcia nihil habet
 sublimius; virtus, quæ sufficere potest. 3° Judæis
 signa quærentibus, venit tanquam iratus, ut seriat
 variis tentationibus, injuriis, damnis rerum, mo-
 lectiis corporum, affligens et crucians, ut a malo
 removeat, promoveat ad bonum. « Imple facies
 eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine
 (*Psal. lxxxii*), » ait Propheta. Et illud : « Multipli-
 catæ sunt infirmitates eorum, et postea quid factum
 est? « acceleraverunt » ad correctionem (*Psal. xv*).

Asina enim Balaam afflicta, quandoque angelum; A videt, quem ipse propheta non videt (*Num. xxi*) quia caro molestiis oppressa, spiritum ad sui cognitionem ducit, quam in statu prosperitatis habere non potuit.

4° Venit tanquam medicus, ut sanet, semivivi vulneribus oleum et vinum infundens (*Luc. x*), et non solum lavans maculas peccatorum, sed etiam languores corporum curans, sicut ait de puero centurionis: « Ego veniam et curabo eum (*Matth. viii*). » Tanquam medicus sapiens et potens, occidit et vivificat, percutit et sanat: « Ego, inquit, occidam, et ego vivere faciam, etc. (*Deut. xxxii*), » occidam in eis vitam culpæ, quia in voluptatibus carnis, et deliciis viventes, mortui sunt, et ego vivere faciam, in statum meliorem mutatos, vitam gratiæ illis tribuendo, ut postremo perveniant ad vitam gloriæ, de qua dicitur: « Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria (*Coloss. iii*). »

5° Venit tanquam hospes, transeundo per infusionem gratiæ, affectum devotionis indulgens, et pro conservatione humilitatis utiliter ad tempus se subtrahens. « In momento, inquit, indignationis meæ, abscondi parumper faciem meam a te, et in misericordiis sempiternis recordatus sum tui (*Isa. liv*). » Illi autem per quos frequenter transitum facit, de facili obtinebunt ut maneat, si cum venerit, inveniat domum paratam, et virtutibus ornatam. Quod figurative innuit Sunamitis illa, quæ de Elisabetho ad virum suum loquens, dicit: « Animadverto, quod vir Dei sanctus est iste, qui per nos transit frequenter; faciamus ergo ei cœnaculum parvum, et ponamus in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut cum venerit, maneat ibi. Facta est igitur dies quædam, et veniens divertit in cœnaculum, et requievit ibi (*IV Reg. iv*). » Congruus ordo per omnem modum. In die venit, in die divertit, et in die requievit; nimirum, dies ille in quo tenebræ non sunt ullæ. Sit ergo cœnaculum, cor hominis ad superna suspensum; sit parvum, quod se in humilitate contineat, ponatur ibi lectulus, ut a mundanarum rerum strepitu semotus, quiescat; sit mensa refectionis, ut sacræ Scripturæ ferculis diversis se pascat; sit sella discretionis, ut opera sua discernat et dijudicet, et seipsum districte judicet. Postremo, sit ibi candelabrum, ut claræ opinionis radios circumquaque diffundat. Est itaque cœnaculum idoneum ad hospitium suscipiendum; parvum ad humilitatis solidamentum; est lectulus, ad dulcedinem contemplationis; est sella, ad cautelam et discretionem iudicii; est candelabrum positum in sublimi, ad exemplum bene vivendi, ut luceat omnibus qui

sunt in domo Dei. Taliter oportet ornari et ordinari domus interioris hominis nostri, ut cum venerit ad nos verus Elisabethus, et ita invenerit, non transcat, sed maneat ibi: « Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit (*Luc. xxiv*), » et nobis omnibus dies extrema est, vel in insidiis; *Mane nobiscum, ut et nos maneamus in te.* Quia si manserimus in te, manebis in nobis, et sic erit nobis plenum gaudium de ea quam prædiximus perseverantia felicitatis. Omnium quippe laus in fine canitur, et inter virtutes, sola perseverantia coronatur. Cujuslibet causæ iudicium, ab extrema solet expectari sententia; quoniam sicut causa est cum proponitur, iudicium cum discutitur; sic sententia dicitur, cum terminatur. Nec ante licet conqueri de iudice, quam fuerit promulgata sententia; ut tunc potissimum liceat probare vel improbare iudicium, cum jam fuerit per sententiam terminatum. Sic serenam matutini solis ortum subsequens tempestas obnubilat, et temporis intemperiem, et pluviarum injuriam quandoque clementior aura serenat: ut semper vespere laudari possit serena dies; cuius enim finis bonus est, ipsum quoque totum bonum est. Sic Jesus, « cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem » quoque « dilexit eos (*Joan. xiii*). » Ad hoc facit, quod Abraham obit plenus dierum (*Gen. xxv*). Quod David videt angelum in tempore sacrificii vespertini. Quod Jesus in cruce moritur. Quod inter fratres, Joseph tunica talari induitur (*Gen. xxxvii*). Ad hoc facit, quod apostoli jubentur excutere pulverem de pedibus (*Matth. x*), in quibus finis est corporis: quod mulieres post resurrectionem, accesserunt, et tenuerunt pedes Jesu. Tenui eum, nec dimittam, ait illa diligens et dilecta. Sic (quod pene prætermiseram) Israel diligebat Joseph super omnes filios suos (*Gen. xxxvii*), eo quod in serectute suâ genuisset eum. Quia quilibet justus videns Deum aut humiliter per Scripturarum intelligentiam aut, certe dulcius per morum experientiam, illud opus bonum quod ei augmentatur ad præmium (Joseph enim interpretatur *augmentum*) specialiter amplectitur, et salvum sibi reputat, quod perseverantia senectutis commendat; præviis auctoritatibus et exemplis, virtus nobis perseverantiae commendatur; cui summo studio debemus intendere, qui volumus ad æternam requiem pervenire. Maneamus igitur in dilectione Dei, et sermonem ejus servemus, ut qui prior dilexit nos (*Joan. iv*), ipse amplius nos diligat, et ita diligat, ut per frequentiam visitationis et consolationis ad nos veniat, et ita veniat, ut non transeat, sed in nobis sedem æternam et mansionem faciat Jesus Christus. Amen.